

EDITORIAL

Una conferencia reconfortant

El passat 25 de febrer, en el marc del "Foro d'Opinio" de **Lo Rat Penat**, es donava veu al **deca** de la **Real Acadèmia de Cultura Valenciana** (RACV), **José Luis Manglano de Mas**. L'expectativa estava justificada. Era la primera intervenció d'estes característiques despuix d'haver pres possessió del seu carrec i, clar està, tots esperaven que en les seues paraules s'explicitara la nova orientació de l'institució, en acabant d'un període nefast d'acostament al catalanisme per part de l'anterior deca.

El responsable del forum, **Fernando Millán**, s'afanyà en destacar l'alt nivell científic i intel·lectual del conferenciant, aixina com el seu compromís en la societat valenciana i la seua participació en política com a dirigent en Valencia, en els anys 80, del partit UCD.

En l'intervenció, feta en llengua castellana, Manglano aportà un cumul de senyes històriques sobre la **identitat valenciana** i criticà el seu qüestionament per part del pancatalanisme; també oferí un ample argumentari, basat en proves fefaents, que soste la singularitat de la **llengua valenciana**, la seua independència i inclús l'influència que eixerci en unes altres llengües quan el nostre era ya un idioma consolidat.

En línia en el títol de la conferència, "**El Objeto de la Real Academia de Cultura Valenciana**", la presentà com una institució sorgida per a servir al desenvolupament, millor coneixement i difusió de la cultura valenciana en els seus mesos diversos aspectes, feu referència a la trajectòria de mes d'un segle al servici de Valencia i dels valencians i a la claretat en que estes funcions i objectius son arrellegats en els seus estatuts.

En sentir estes paraules s'obri un alé d'esperança de que la real institució no només torne a situar-se inequívocament prop del valencianisme, sino que redoble els seus esforços en l'investigació i conreu de la **cultura valenciana**, aportant coneixement i raons tan necessaris en un temps en el que inclús la nostra identitat com a poble es qüestionada.

En la conferència no faltaren les referències als períodes polítics en que Manglano estigué actiu, senyalant el gran desengany que li va supondre vore com no s'aprovava, en una primera votació, el **estatut d'autonomia**, enmig d'un clima crispat i en lamentables desercions de companys de partit, provocant una situació anòmala que es resolgué per mig de la **LO-TRAVA**, aprovant-se l'estatut en 1982.

No volgue senyalar noms concrets quan feu referència a l'informe del **Consell Valencià de Cultura**, que possibilitava la creació de la **AVL**. Però els protagonistes d'aquella pantomima, d'aquella estafa al poble valencià, son de so-

bra coneguts: **Santiago Grisolia**, que no ha deixat de posar l'institució al servici del catalanisme des de llavors, **Eduardo Zaplana**, president de la **Generalitat** en eixos moments, a qui la llengua valenciana li importava tan poc com a **González Pons** o a **Francisco Camps**, responsables immediats de les negociacions en els homolecs enviats per **Jordi Pujol**. I encara s'ha d'afegir un nom més, el **Partit Popular**, que si per alguna cosa s'ha caracteritzat a lo llarg de les últimes dècades es per col·laborar en el catalanisme en la mateixa afició en la que enarbola la Senyera per a fingir un valencianisme que li done redit electoral.

Som sabedors de la pressió que es capaç d'exercir el **catalanisme**. S'han fet en el Consell Valencià de Cultura, en les **universitats** i en casi qualsevol centre d'estudis oficial. La RACV els molesta mes encara perquè es un bastió especialment simbòlic de la resistència en la defensa del poble valencià. No debades, sense dubte, fon l'impossibilitat d'apropiar-se d'ella en el seu moment que hagueren de crear eixe simulacre d'acadèmia dit **AVL**; i les intencions de l'anterior deca revelen que continuà estant en el seu punt de mira. Perquè, no nos enganyem, aço no s'ha acabat, no van a cedir en el seu anhel de fer caure a la RACV en les seues sarpes. Es un mèrit que els valencians del futur reconeixeran que, en una situació d'agenollament general ad eixa ideologia totalitària i anticientífica, esta institució es mantinga ferma en la defensa del **rigor acadèmic** i de l'autèntica **ciència**, que només pot mereixer dit nom si està lliure de biaixos ideològics.

Però esta lluita no pot guanyar-la a soles, per això tenim grans esperances en que el nou rumbo de la RACV facilite el contacte en tot el valencianisme cultural, que no desprencie ni a la mes menuda de les nostres associacions ni a la mes allunyada del **Cap i Casal**; estes segur que han de fer costat a una institució en la que se conrea la ciència i de la que s'espera done i siga suport per als plantejaments de la nostra singularitat com a poble.

Entre eixes associacions menudes està la nostra, que celebra en este eixemplar de **Rogle** l'haver arribat al **numero 150**. Es per a nosatres una satisfacció haver contribuït tots estos anys a la difusió dels actes que organisen associacions en les que compartim ideals, a la divulgació de la cultura i la llengua valencianes i a la crítica, en els nostres editorials, de l'actualitat des d'un punt de vista valencianista. Hem d'agrair, en tot este període, a molts **amics i col·laboradors** les seues aportacions i recolzament. Seguim igual d'il·lusionats en este projecte que s'inicià allà per 2006 i que, mentres tinga seguidors, procurarem dur avant.

LA CITA

No pot ser bo qui no sap
lluitar i resistir.

Concepción Arenal

SUMARI

- 1
▪ EDITORIAL: **UNA CONFERENCIA RECONFORTANT**
- 2
▪ LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
▪ FENT MEMORIA: **EL CARTELLISME I LES FALLES**
- 3
▪ JOCS TRADICIONALS (XLV): **BOU TANCAT**
▪ LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
▪ RESENYA BIBLIOGRAFICA: **MEMÒRIES D'UN ELEFANT**
▪ FENT MEMORIA: **EL CARTELLISME...(Continuació)**
- 4
▪ PASSATEMPS
▪ FAULA: **EL LLEO, LA RABOSA I EL LLOP**

ACLARIMENT

Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra col·lectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema es motiu de debat, però no de divisió, entre nosatres.

AVIS

Demostre que està a l'última encertant quina de les següents frases populars està mes de moda:

1. "Magdalena, festa plena".
2. "En Falles no falles".
3. "El *Rogle* li agraiu que faça fotocopies d'est eixemplar per a repartir entre amics i coneguts".

(Pista: no es ni la primera ni la segona.)

ACTIVITATS CULTURALS MARÇ DE 2019

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Convencio (Convencio Valencianista)
www.convenciovalencianista.org
cvalencianista@gmail.com

GAV (Grup d'Accio Valencianista)
C/ Julià Peña, 3. 46018 Valencia C.
www.gav-valencianistes.com

INEV (Institut d'Estudis Valencians)
info@inev.org // www.inev.org

LRP (Lo Rat Penat)
C/ Trinquet de Cavallers,9. Valencia C.
Tel: 963 91 09 92 // www.loratpenat.org
secretaria@loratpenat.org

RACV (Real Academia de Cultura Valenciana)
C/Avellanes 26. 46003 Valencia C.
Tel 963 91 69 65 // www.racv.es

Rogle
Vore quadro a banda en pagina 3.

2 Mar (dissabte) 12:30 h. Seu de Valencia, tomba d'Ausias March.

IX CERTAMEN POETIC. Llectura del poema guanyador i uns altres presentats al certamen poetic "**Parlant en Ausias March**".

+Info: **GAV**

Del 4 al 14 Mar. Seu de la RACV.

EXPOSICIO: "La seda valenciana en la costura".

• Dia 7 (djs) 19 h.: **Conferencia:** **J.M^a. Chiquillo:** "Valencia en la Ruta la Seda. Programa UNESCO RUTES DE LA SEDA".

• Dia 14 (djs): **Taula redona:** "Cultura i art de la costura".

Horari: De 10 a 14 h., de 17 a 20 h.
(Inauguració dia 4 a les 18 h.)

+Info: **RACV**

6 Març (dimecres)

XXXI DIA DE LA LLENGUA VALENCIANA

Dedicat al VI Centenari de la mort de sant Vicent Ferrer.

•18:00 h. Salo del Consolat del Mar de la Llonja de Valencia (C/ Llonja, 2)

ACTE D'EXALTACIO DE LA LLENGUA VALENCIANA

• Justificació de l'acte per **Vicent Ramon Calatayud**.

• Imposició de l'Insignia d'Or de l'Aellva a **Aureli López**. "VI Premi Nacional de Lliteratura en Llengua Valenciana".

• Informe dels treballs i projectes de la Seccio de Llengua i Lliteratura Valencianes, per **Voro López**.

• Discurs per **Josep F. Ballester-Olmos**: "Sant Vicent Ferrer i la Llengua Valenciana".

• Tancament de l'acte a carrec del decà, **José Luis Manglano**.

•20:00 h. Seu de Valencia.

MISSA en la Capella del Sant Calix en memoria d'Ausias March i ofrena floral.

Es prega confirmar assistència al 963916965 o al correu secretaria@racv.es.

+Info: **RACV**

(Continúa en la pagina següent)

PATRIMONI VALENCIÀ

El cartellisme i les falles

J.M.M.

Les **falles** son la gran festa valenciana, sense desmereixer-ne a cap de les tantes i tan importants com se'n celebren en el nostre territori. Ningu podra negar la seua expansio per tota la nostra geografia, com tampoc ningu podra qüestionar la seua repercusio internacional. Una festa que es centra en un artistic monument –efimer, com massa coses de les que protagonisem els valencians– que, en gracia i satira, critica tot allo que es condemnable en la societat o mereix ser tractat de millor manera, i que mes tart el foc s'encarregarà de purificar.

Pero les falles a lo llarg de la seua historia han contribuït al desenvolupament d'unes atres manifestacions creatives ad elles lligades, com son la lliteratura festiva, plasmada en els llibrets de falla, el cartellisme, la musica, i moltes de diferents tipologies, depenent del periodo o estil de l'artista, es posava el message escrit que complementava al grafic.

El motiu d'esta col·laboració es fer un chicotet homenage al **cartellisme**, eixa tecnica que ha anunciat i anuncia tota classe d'idees o productes (n'hi ha cartells publicitaris, electorals, de propaganda belica...), i que, en el cas de les falles, conta en unes esplendides mostres degudes a la creació de grans artistes que han anat deixant plasmades les seues visions sobre la festa en les diferents composicions i techniques que han usat per a la seua confecció.

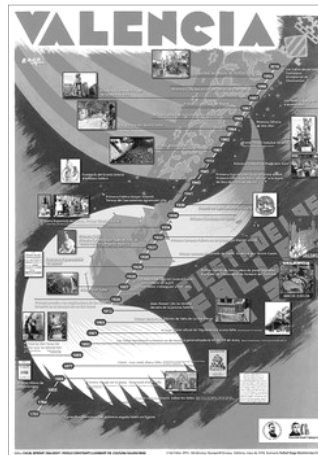
A finals dels anys 20 del passat segle les falles transcendirien la seua condició de festa de barri, inclús de festa capitalina, convertint-se en un motiu d'atracció i interès per al restant de l'estat, aplegant a l'ambit internacional. En uns moments en que el turisme, un tant embrionari com a sector, començava a ser conscient del potencial que comportava com a industria, buscava les manifestacions que podien captar l'atenció i atracció de forasters i va vore en les falles un gran potencial.

La **Societat Valenciana de Foment del Turisme** l'any 1929, decidida a popularisar i propagar la festa, entre unes

atres iniciatives pensà en el cartell com a manera de conseguir-ho. Considerà fer l'encarrec del mateix al gran artista que era **Josep Segrelles**, reputat i consagrat per un cumul d'obres i reconeiximents entre els que no faltava el d'il·lustrador. Aixina naixia, de la ma del pintor de **Albaida**, el primer cartell anunciador de la festa, replet d'elements iconografics que, a pesar d'omplir tot l'espai, no deixen de poder ser percebuts cadascun d'ells de manera individual; mesclant imatges religioses en profanes, símbols representatius de **Valencia** i les falles, imatges reals junt ad atres fantasmagoriques... que capten rapidament l'atenció de l'observador. Com en cada cartell, sempre hi haura un espai reservat a modo de cartela, eixe lloc a on en lletres

PRIMER CARTELL DE FALLES. 1929.
JOSEP SEGRELLES

HISTORIA DE LES FALLES
(ROGLE, 2018). SOBRE EL CARTELL
DE FALLES 1934, DE RAFAEL RAGA.

de diferents tipologies, depenent del periodo o estil de l'artista, es posava el message escrit que complementava al grafic.

L'Ajuntament del **Cap i Casal** feu seua esta iniciativa i a partir d'eixe moment se convocarà un concurs buscant la millor obra cartellistica, que triarà un jurat nomenat a l'efecte. A finals dels anys 40 s'anunciaven com "Fallas de san José. Declaradas fiestas de arte de interés nacional"; s'haurà d'arribar a la fi dels anys 80 per a que el cartell incorpore la seua declaració com a festa d'interés turistic internacional.

L'estil dels cartells ha anat canviant en els temps responent a la forma d'expressió grafica imperant en cada época i a la visió particular de cada artista; també les techniques han anat variant, encara que predomina l'oli i l'acrilic. Les bases del propi concurs han llimitat, entre unes atres coses, el tamany o l'espai per a incloure els texts, pero no la creativitat ni els motius, encara que estos, naturalment, sempre estan vinculats en la festa: alegories, els ninots, la polvora o el foc son molt freqüents (alguns, casi sempre presents); també tipos valencians (homens o dones vestits en l'indumentaria tradicional), monuments de la ciutat de Valencia, abstraccions conseguides en base a una explosió de formes i colors...

Continúa en la pagina 3

Bou tancat

Es un joc en el que jugaven només chics o no-més chiques. La raó era evitar que a algun espavilat se li n'anara la maneta cap a on no tocava.

Consistix en una corda que se nuga fent en ella un rogle, a la qual s'agarren els jugadors i queda en mig qui fa de bou, es dir, qui paga.

L'amo o ama pega el crit "Bou tancat" i tots se poden acostar a qui paga, espentant-lo, però sense soltar les mans de la corda i assustant-lo.

Qui paga no pot fer més que aguantar.

Quant l'amo/ama avisa: "Bou obert" (o esbarra-lat), tots tornen ràpidament a fer ample el rogle, fugint, sense soltar-se de la corda, de qui paga, que intenta agarrar-los.

Quan algu es atrapat, passa dins a fer de bou i qui pagava ix fora a agarrar la corda.

La diversió està en el ritme que qui mana li dona al joc, canviant ràpidament o per sorpresa la situació: ¡Bou obert! ¡Bou tancat!

IDILI, XABIA, DE JOAQUIM SOROLLA

RESENYA BIBLIOGRAFICA

Serra i Martí, Joan Josep

Memòries d'un elefant

L'Oronella. 2018.

(104 pàgines)

Estem davant un poemari intimista, englobat tal volta en la denominada **poesia de l'experiència**. La poesia sempre ha tingut el poder d'esgarrar; alguns poetes ferixen si se lliguen en el moment menys indicat, però atres obren orificis que lliberen el dolor humà fent aixina més comprensibles alguns comportaments. I en este poemari sense dubte el poeta va deixant en els seus versos un bon feix de ferides que han marcat la seua vida.

En *Memòries d'un elefant* queden al nuet els pensaments més íntims del ser humà. La fragilitat d'este se fa camí entre les més inconfessables confidències que en sincera i dòcil vulnerabilitat humana se llancen als abismes vertiginosos de lo vixcut.

Moltes voltes es diu que lo que trenca el cor li toca arreglar-ho al cap. Escriure i llegir poesia és llepar-se les ferides, és obrir camins que la realitat nos tanca, és la teràpia per a intentar comprendre i soportar la vida sense tornar-se massa foll. I en *Memòries d'un elefant* el poeta no a soles es llepa eixes ferides, sino que les deixa sagnant al descobert fent-se un harakiri a cor obert, a on els seus poemes queden nuets a la vista del lector.

PATRIMONI VALENCIÀ

J.M.M.

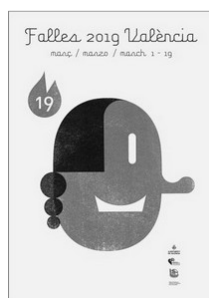
El cartellisme i les falles

Ve de la pàgina 2

En temps més actuals el cartell no s'ha pogut resistir a les noves tècniques i el disseny per ordenador i l'impressió en cartolina són tendència, encara que no sabem de la seua perdurabilitat i de la possibilitat de continuació i increment de l'ampla col·lecció de cartells que es conserva en el **Archiu Municipal** de València.

Cartellistes importants han seguit: Santiago Carrillero Abad, Rafael Contreras Juegas, Álvaro Beltrán, Vicente Gil, Vicente Lorenzo, Juan Masiá, Domènec Morera, Miquel Tomás, Enrique Yelo, Vicente Ballester, Damián Contreras, Enrique Mestre, Miguel Mínguez, Francisco Raga o Rafael Raga. La participació de la dona ha seguit molt reduïda, reconeguda en les figures de Mª José Tornero, que guanyà el concurs en 1976, Carla Bartsaghi, que ho feu en 1986 o Marisa Llongo Calabuig, en 1995, per posar uns exemples.

La llengua predominant, quasi exclusiva, en els textos que incorporen els cartells ha seguit la **castellana**, observant-se un canvi notable a partir de finals dels anys 80 del passat segle, moment en que s'invertix la tendència i pràcticament els missatges escrits seran en **valencià** (deixant de banda aci la polemica llingüística).

CARTELL DE FALLES 2019, DANI NEBOT

Nota: Algunes de les senyes han seguit obteses de *Los carteles de fallas de València*, de Rafael Contreras Juegas. Ajuntament de València, 1998.

ACTIVITATS CULTURALS

MARÇ DE 2019

(Ve de la pàgina anterior)

7 Mar (dijous) 19 h. Seu del GAV.

CONFERENCIA: Sandra Ombuena:

"Dones en la cultura valenciana".

Organisen: GAV i INEV

+Info: **GAV** i **INEV**

8 Mar (divendres) 20 h. Saló d'Actes de la Junta Central Fallera (Av. de la Plata, 117, València C.)

PRESENTACIO del número 12 de la revista **Lletrefaller** per l'editorial Foment de les Lletres Valencianes.

Se prega confirmació al 688903461 o al correu info@oronella.com.

+Info: fomentdeleslletres.com

9 Mar (dissabte) 10:30 h. Esplanada front al Museu d'Història de València (C/ València, 42, Mislata).

TOTS ELS DIES 9. Homenaje a Lucrecia Bori.

Visita al Museu d'Història de València.

+Info: **Rogle** i **Convencio**

26 Mar (dimarts) 19:30 h. Seu de LRP.

TAULA REDONA homenaje a Constantí Llombart.

Intervindran: Voro López, Lluís Fornés i Josefa Villanueva. Modera: Oscar Rueda.

+Info: **LRP**

29 Mar (divendres) 19:30 h. Seu del GAV.

PRESENTACIO DE LLIBRE: Mª Dolors García Broch.: *Lluna en perigeu*. (2ª edició).

+Info: **GAV**

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527

46002 València ciutat

rogleconstantillombart@gmail.com

Rogle en Internet

Facebook: **Rogle Constantí Llombart**

Twitter: **@rogleconstanti**

Tots els exemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com

www.pjvalencianista.org

I se poden llegir també en:

<http://issuu.com/rogleconsantillombart>

COLABORA EN EL ROGLE

¡ATENCIÓN!

Des del mes passat hem canviat de número de conte i d'entitat bancària.

Donar difusio ad esta publicació es la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviaré a casa tots els números que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna aportació econòmica, també te quedariem molt agrats. El nostre número de conte, en

Caixa Popular, es:

ES52 3159 0018 1926 1586 4721

Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.

1. Caixeta en una obertura horisontal per a ficar les almoines.
2. Larva de la granota, en el cap gran, en coa i encara sense pates. Cabut.
3. Capa verda de plantes criptogames que se forma en aigües estancades i en llocs molt humits.
4. Fulla seca de la panolla de dacsca.
5. Persona que es dedica a certs estudis que pretenen predir el futur.
6. Espai que es troba en la part superior de la traquea. Garguero.
7. Pis situat entre la planta baixa i la primera planta d'un edifici.
8. Element químic representat en la lletra S, de color groc i forta olor característica. Crema en flama blava, produint un gas d'olor sofocant. Te un us industrial i farmacèutic.

La solució a peu de pagina.

PARAULES VERTICALS

1. Moure o menejar de manera agitada o de forma intensa i continuada.
2. Moure una cosa fixa socavant la seua base o fonament.

		1.		2.				
1.			—		—	I	—	—
2.	—	U	—		—			
3.				I				
4.				L				
5.						R		
6.						G		
7.				Y				
8.			F					

FAULA

El lleo, la rabosa i el llop

Cansat i vell, el rei lleo se quedà malalt en la seua cova i els demes animals, excepte la rabosa, anaren a visitar-lo. Aprofitant l'ocasió de la visita, acusà el llop a la **rabosa** expressant lo següent:

—Ella no te per la vostra **altea** cap respecte, i per això ni tan sols s'ha

acostat a saludar o preguntar per la seua salut.

En eixe precis moment arribà la **rabosa**, just a temps per a escoltar lo dit pel llop. Llavors, el lleo, furios al vore-la, llançà un sonor **bram** contra ella; pero esta demanà la paraula per a justificar-se i digué:

—Diga'm, d'entre totes les visites que aci teniu, ¿qui li ha donat tan especial servici com el que he fet yo, que busqui per totes bandes meges que en la seua sabiduria li receptaren un remei ideal per a curar-lo, trobant-lo a la fi?

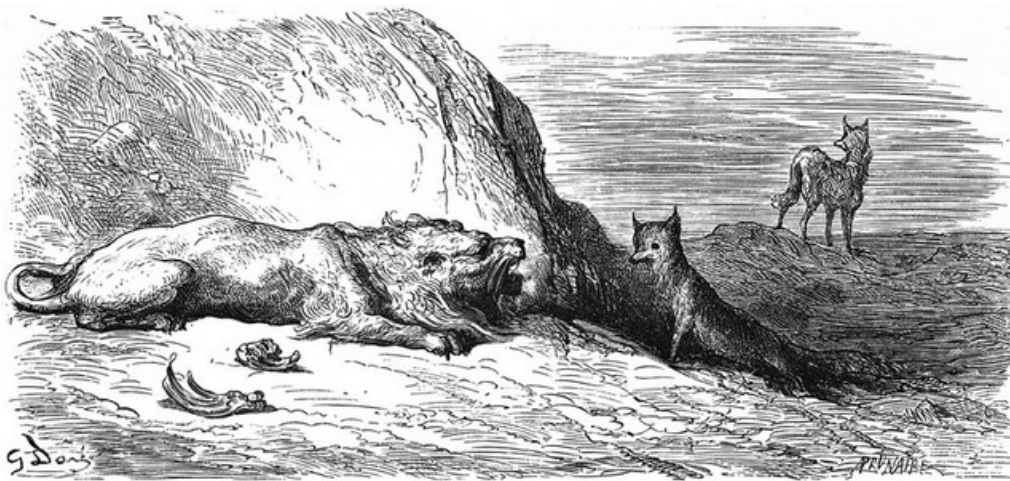
—¿I quin es eixe remei? Dis-me'l immediatament—. Ordenà el lleo.

—Deu sacrificar a un llop i posar-se la seua pell com abric—. Respongue la rabosa. Immediatament, el llop fon **condenat** a mort, i la **rabosa**, **rient-se** exclamà:

—Al patro no se li ha de portar cap al rencor, sino cap a la benevolencia.

Qui **tendix** trampes per als innocents, es el primer en caure en elles.

Traducció i adaptació a la llengua valenciana d'una faula d'Esopo

EL LLEO, EL LLOP I LA RABOSA, ILUSTRACIÓ DE GUSTAU DORÉ

GLOSSARI (paraula/ sinonims: definició)

Altea/ majestat/ excelencia: Tractament donat als reis i reines i a sos fills.

Bram/ rugit/ alarit: Crit d'un ruc o d'uns altres animals, com ara el lleo.

Condenat de condenar/ sancionar/ castigar: Declarar culpable ad algu o ad

alguna cosa

Rabosa/ renart/ rabosot: Mamífer de la família dels canins, especie *Canis vulpes*, medix no aplega a un metro, coa i tot, de morro allargat i orelles en punta, el pel segons l'especie, pero abundant en la coa.

Rient-se de riure/ somriure: Mostrar alegria les persones movent certs muscles de la cara proxims a la boca, emetent sons inarticulats i sacsant el cos.

Tendix de tendir/ propendir/ inclinar: Mostrar o tindre una determinada tendencia o inclinació.

Solucio:

Verticals: 1. BELLUGAR 2. SOMOURE 1. BUSTIA 2. CULLEROT 3. LIMAC 4. PALLOC 5. FUTUROLEC 6. GARGAMELL 7. NAVETA 8. SOFRE

I RECORDA... La nostra primera paraula es **bellugar**. L'acció de bellugar es un **bellugament** o **bellugo**. **Bellugadiç** es que fa acció de bellugar-se molt. **Bellugador** es que es belluga. La **bellugor** es la sensació de moviment. Eix. *El cambrer està bellugant els batuts de fruites en molta destrea.*

La nostra segona paraula es **somoure**. Està **somogut** allo que està mogut o sacsant per la seua base. Eix. *L'excavadora ha somogut tot el terreny arrancant tota la malea.*